

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Етнологія слов'янських народів <i>вибірковий</i>
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр 014.03 Середня освіта. (Історія)
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025 <i>непарний семестр</i>
Викладач	Пачев С.І.
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/pachev-sergij-ivanovich/
Контактний тел.	0977611284
Е-mail:	cbmdpu@ukr.net
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=1468
Консультації	через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Етнологія слов'янських народів» є невід'ємною складовою системи підготовки викладачів історії за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” і має безпосередній зв'язок із такими дисциплінами як «Історія слов'янських народів», «Загальна етнологія», «Етнологія України». Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення етнічної історії та традиційно-побутової культури давніх слов'ян та сучасних слов'янських етносів, зокрема – господарські заняття, матеріальну культуру, сімейний та громадський побут, сімейні звичаї та обряди, традиційні календарно-побутові свята, звичаї та обряди, світоглядні уявлення, вірування, народні знання тощо.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою дисципліни є формування у студентів компетентностей з етнології слов'янських народів у контексті викладання загальної та української етнології.

Завданнями курсу є засвоєння необхідного для вчителя історії обсягу й рівня знань щодо основних проблем й закономірних процесів етнічної історії та традиційно-побутової культури давніх слов'ян та сучасних слов'янських народів.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Загальні компетентності:

ЗК10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу..

2. Компетентності предметних спеціальностей:

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 9. Цінує різноманіття та мультикультурність; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керується в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	30	14	76

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

➤ Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;

- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольно-модульні завдання;
- Аргументовано висловлювати свою думку та відноситися із повагою до думки інших учасників освітнього процесу

7. СТРУКТУРА КУРСУ
7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. Вступ. Західні слов'яни						
10	Тема 1. Етнологія слов'янських народів як навчальна дисципліна.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-6			перший поетапний контроль
10	Тема 2. Етнографічні особливості поляків.	Лекція (4 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	1-6			перший поетапний контроль
10	Тема 3. Етнографічні особливості чехів.	Лекція (4 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)				перший поетапний контроль
10	Тема 4. Етнографічні особливості словаків.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)				перший поетапний контроль
10	Тема 5. Етнографічні особливості лужичан.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-6			перший поетапний контроль
БЛОК 2. Південні слов'яни.						
10	Тема 6. Етнографічні особливості	Лекція (4 год.)	1-6			другий поетапний

	болгар.	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)				контроль
10	Тема 7. Етнографічні особливості македонців.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-6			другий поетапний контроль
10	Тема 8. Етнографічні особливості Сербів.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-6			другий поетапний контроль
10	Тема 9. Етнографічні особливості чорногорців.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-6			другий поетапний контроль
10	Тема 10. Етнографічні особливості боснійців.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-6			другий поетапний контроль
10	Тема 11. Етнографічні особливості хорватів.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-6			другий поетапний контроль
10	Тема 12. Етнографічні особливості словенців.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (4 год.) Самостійна робота (4 год.)	1-6			другий поетапний контроль

7. 2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Етнологія слов'янських народів як навчальна дисципліна.	1. Предмет і завдання курсу. 2. Періодизація курсу. 3. Класифікація слов'янських народів.
Тема 2. Етнографічні особливості поляків.	1. Етногенез та етнічна історія поляків. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 3. Етнографічні особливості чехів.	1. Етногенез та етнічна історія чехів.

	<ul style="list-style-type: none"> 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 4. Етнографічні особливості словаків.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія словаків. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 5. Етнографічні особливості лужицьких сербів.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія лужицьких сербів. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 6. Етнографічні особливості болгар.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія болгар. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 7. Етнографічні особливості македонців.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія македонців. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 8. Етнографічні особливості сербів.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія сербів. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 9. Етнографічні особливості чорногорців.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія чорногорців. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 10. Етнографічні особливості боснійців.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія боснійців. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 11. Етнографічні особливості хорватів.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія хорватів. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 12. Етнографічні особливості словенців.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія словенців. 2. Традиційна господарська діяльність словенців та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.

7.3 СХЕМА КУРСУ (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема семінарського заняття	Зміст семінарського заняття
Тема 1. Етнологія слов'янських народів як навчальна дисципліна.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання курсу. 2. Періодизація курсу. 3. Класифікація слов'янських народів.

Тема 2. Етнографічні особливості поляків.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія поляків. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 3. Етнографічні особливості чехів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія чехів. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 4. Етнографічні особливості словаків.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія словаків. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 5. Етнографічні особливості лужицьких сербів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія лужицьких сербів. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 6. Етнографічні особливості болгар.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія болгар. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 7. Етнографічні особливості македонців.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія македонців. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 8. Етнографічні особливості сербів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія сербів. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 9. Етнографічні особливості черногорців.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія черногорців. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 10. Етнографічні особливості боснійців.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія боснійців. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 11. Етнографічні особливості хорватів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія хорватів. 2. Традиційна господарська діяльність та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.
Тема 12. Етнографічні особливості словенців.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етногенез та етнічна історія словенців. 2. Традиційна господарська діяльність словенців та матеріальна культура. 3. Традиційна духовна культура.

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Міжпредметні зв'язки етнології слов'янських народів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнологія слов'янських народів як складова слов'янознавства. 2. Етнологія слов'янських народів як складова загальної етнології.
Традиційний громадський та сімейний побут поляків	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут польського народу. 2. Традиційний сімейний побут польського народу.
Традиційний громадський та сімейний побут чехів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут чеського народу. 2. Традиційний сімейний побут чеського народу.
Традиційний громадський та сімейний побут словаків	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут словацького народу. 2. Традиційний сімейний побут словацького народу.
Традиційний громадський та сімейний побут лужицьких сербів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут лужицьких сербів. 2. Традиційний сімейний побут лужицьких сербів.
Традиційний громадський та сімейний побут болгар.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут болгарського народу. 2. Традиційний сімейний побут болгарського народу.
Традиційний громадський та сімейний побут македонців	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут народу Північної Македонії. 2. Традиційний сімейний побут народу Північної Македонії.
Традиційний громадський та сімейний побут сербів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут сербського народу. 2. Традиційний сімейний побут сербського народу.
Традиційний громадський та сімейний побут чорногорців	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут чорногорців. 2. Традиційний сімейний побут чорногорців.
Традиційний громадський та сімейний побут боснійців	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут боснійців. 2. Традиційний сімейний побут боснійців.
Традиційний громадський та сімейний побут хорватів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут хорватів. 2. Традиційний сімейний побут хорватів.
Традиційний громадський та сімейний побут словенців	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційний громадський побут словенців. 2. Традиційний сімейний побут словенців.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумкова оцінка (ПО) за семестр складається з суми балів за періодичні контролю (ПК1; ПК2): $ПО = ПК1 + ПК2$ Підсумковим контролем є залік на основі результатів періодичного контролю.</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.</p>

	Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Тиводар М. Етнологія: Навч. посібн. Львів: Світ, 2004. 623 с.
2. Марченко О.М. Етнологія народів світу: Навчальний посібник. Кропивницький, ТОВ ПОЛІМЕД-Сервіс. 2019. 382 с.
3. Хоптяр Ю.А. Етнологія: Навчальний посібник. / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2008. 160 с.
4. Утвенко В. В. Етнологія: навч. посіб. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 244 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

5. Болгары: Очерк традиционной культуры. София, 1984.
6. Сучасна зарубіжна етнологія [Текст] : антологія : [у 2 т.] / [голов. ред. Г. Скрипник] ; Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. К. : ІМФЕ НАН України, 2010 - 2011. Т. 1. 2010. 949, 44 с.; Т. 2. 2011. 1212, 36 с.
7. Лужицькі серби: Посібник з народознавства. Львів; Будишин, 1997.
8. Наулко В. І., Артюх Л. Ф., Горленко В. Ф. та ін. Культура і побут населення України: Навч. посібник. Київ, 1991.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. litopys.org.ua
2. histoty.org.ua
3. uht.org.ua
4. history.com.ua
5. etnolog.org.ua
6. ethnology.lviv.ua
7. lviv.ua
8. <http://diasporiana.org.ua>
9. www.etnolog.org.ua
10. <https://nz.lviv.ua/>
11. ethnology.lviv.ua